

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

63. Regni census.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

rietate semper noua: sic nihilominus soletter, & compositè dispensantur, vt Rex ipse in speciem iners, reuera omnia peragat: multorum enim tribunalium agitata, complanataque disputatione, multis & magnis discreta sententiis ad illum cum veniant, in promptu habet rectum de illis iudicium, eaque vnus characteris adscriptione, vel probat, vel reiicit. Sunt namque in aula, Sapientum tribunalia, ad quos regni totius negotia in classes totidem seiuncta referuntur: suus est cuique tribunali Præses, Assesores, Magistratus; Amanuensium, & Ministrorum turba ingens. Omnes de fisco regio largiter auctorati; nullius tamen tribunalis eò potestas extenditur, vt supremum de rebus pronuntient, causasque adiudicent, eorum est tantum de illarum iure cognoscere & consilium dare, quod partim pro suo cuiusque officio præstant; Rege partim iubente, vt supplicantium retractent libellos, quos ad se vndique immenso numero priuatim, & publicè perlatos, eorum examini committit. Supremum tribunal, Mandarinorum curat vastam hierarchiam per quos negotia omnia etiam bellica proximè reguntur, consensione mirabili, minoris cuiuslibet cum superiori. Ab hoc aliorum principe tribunali, Magistratum pondus cum ambientium viribus libratur. Recognoscuntur omnium qui regunt etiam infimorum tum recentiora merita, tum & commerita, quæ cum ad illud perferenda minimè dubitent, cautè in officio continentur, vel cupiditate maioris præfecturæ, vel metu exautoramenti perpetui, quod morte ipsa multis est grauius, repenti sæpius atque improuisè in ordinem redactis. Senatus huius cum infinita sit in vniuersi imperij Magistratus autoritas, cæli Mandarinos, eius Præsidem & Assesores vocant, tanti est illic posse homines dignitatibus augere, vel iis exuere. Tribunalis alterius Senatam Quæstores faciunt, regij vectigalis, & sumptuum penes illos cura, nullus enim est agri tam vasti angulus qui Regi centesimæ nonam decimam non pendat, nemo à capitatione eximius, præter Literatos, milites, consanguineos Regis & paucos alios; iura beneficiaria, ciuilia, vectigalia, redditus annui absque numero; impensarum alia ex parte tam profundus gurgis vt nihilo Regis magnificentiam quàm ærarij opulentiam parcius illustrent, etsi de fisco ne obolum quidem frustra, vel temerè proferat. Horum omnium rationibus innitit secundum hoc tribunal; quin & arbitrariis donis concedendis, quo pacto si minus ligatæ, impeditæ sint saltem Regis manus post paulum patefiet: iam quò regij census pertingat summa, ægrè iis persuadebitur, qui suæ patriæ modulo, aliena omnia metiuntur, certo tamen pertinet ad annuos centum quinquaginta vt minimum auri

^{63.}
Regni cen-
sus.

munita: tertia eaque potissima in Literatorum & militum innumerabilem populum, tum inaugurandum, tum condignis ornandum & sustentandum stipendiis; in templa, cœnobia; in academijs & pontes, in naues, & palatia, & quicquid toto demum imperio, publicis vñibus fuerit institutum, quibus tam prodigiosis interdum Rex impar cogitur, noua prouincijs tributa imperare: vbi succurrit lepidum Marci Poli nobilis Veneti qui rogitantibus amicis & ciuibus de Sinarum regno ex quo velut orbe ignoto redierat, cum Prouinciarum opes, & regias nisi millionibus aureis non censeret; cognomentum accepit millionis tam constans vt ex fortuito in proprium transiret nomen, quo in veteribus Reip. tabulis appellatur, nec eius aliter ad S. Chrylostomi domus nominatur quàm palatium millionis. Tertium tribunal Solibus præsidet, grandi, si quod aliud regni negotio, haud quidem solius comitatis, & elegantia studio, sed quod ea decori exterius tenendi accuratatione, putant legis suæ præcepta contineri, & documenta probitatis, ex virtute profectæ, & egregiæ indolis bonitate. Sunt autem præcepta illa quinque iam inde ab ipso Sinarum exordio posita & perpetua Scriptorum & Literatorum commendatione semper noua, nunquam obliteranda. Obseruantia nomen iis tribuunt referuntque illa, vt alia omnia ad felicitatem priuatam & publicam, fructum præstantissimæ gubernationis qui mutua constat conditionum diuersarum & personarum necessitudine, ac decore: filiorum videlicet in parentes obsequio & veneratione; subiectorum erga Regem fide; vxorum aduersus coniuges motigero ingenio; fratrum erga natu maiores obseruatione; amicorum inter se fidelissimo nexu, & amore. Quibus virtutibus cum esse præditos homines deceat, aiunt pariter æquum esse vt exterius se prodant omni eo genere comitatis quam vicissim sibi omnes debent: cui obseruantia diligentiam suam intendit hic Senatus; quanquam præter hanc etiam in templa, in religiones, sacrificia, festa, sacerdotes, & quicquid est sacrorum rituum suam operam porrigit, non simulatione impia, diuinis Deoque vtentium, vt rationibus Principum aduersus Deum famulentur, sed quod arbitrentur Reipublicæ conuenire; etsi enim Deum quem se desperant inuenturos, quærere negligant, saluam tamen optant grati animi virtutem, quam si ab hominibus auferant, videantur illos mutasse in bestias: quamobrem cœlo, soli, stellis, anni vicibus quatuor, & mundi partibus, tutelaribus item vrbium geniis, terræ, montibus, & fluuijs sacrificant, non quod opinentur, inesse iis aliquid diuinum, sed ne ingrati sint aduersus illa ex quibus tantum bonorum percipiunt, versuri omnino stultum hunc erga sensu carentia honorem, in venerationem primæ bonorum causæ si eam agnoscerent. Ad hæc funebres ritus, parentalium, vrbianitarum officiosarum, epithalamij regij, & legationum; Professiones regie clientelæ, & honorarios ab Rege titulos suis consilijs moderantur. Datisque ad Regem literis respondent, quod is sua indignum censeat maiestate, eas responsione aliqua

aliqua dignari. Quarti fori tribunal rem militarem administrat, qui labor in regno summè pacifico iudices illos non leuiter occupat, quàm si bello vniuersum arderet. Hi militem imperant, Imperatores dicunt, Duces præficiunt, classibus maria insternunt, huiusque omnis apparatus regni finibus propugnandis partem alteram addicunt; alteram longè numerosiorem, in procinctu perpetuo habent, & in occasiones omnes promptam, & paratam: ad eosdem spectant armamentarij, officinæ armorum fabriles, & fusiles, distributio militum toto regno, illorumque probatio, merita, præmia, & pœnæ. In foro quinti tribunalis vertitur quicquid vbiq; Prouinciarum & vrbium, ædificiorum regionum nomen comprehendit, in quibus est infinitas quædam palatiorum, & nauium, quæ ad Regis magnificentiam, vsusque regis vtrumque pertinent, vel eius consanguineorum, quorum ad multa millia numerus excreuit. Sextum denique tribunal, de capitalibus cognoscit, & quod apud nos portento simile, de instrumentis cruciabilibus, & carnicibus ad siderandum terrore populum magis idoneis. Ac videntur quidem aduersum reos parcendo & plectendo extrema sectari, sed hoc putant Sinæ magis conducere ad humanitatem quam tanti faciunt, conseruandam, & vitandam in reos crudelitatem inexorabilem, itaque viuicomburia, & rotas, & cruces, & forcipes, & diuellenda quadratum corpora, proponi quidem oportere, minime tamen in opus conferri, nisi ob rara criminum & impiabilia portenta, quibus certè interdum tam atrociam infligunt supplicia, non modo vt summo in iure summa iniuria illos afficiant, sed humanitatem quam tantopere affectant, credi possint mutasse atrocitate belluina. Qualis est cum reum forcipe frustatim dilaniant, & ressecandis lentè nouacula carnibus non prius absoluunt quam fructa earum sesqui mille, nonnunquam & tria millia projecta ob oculos cornat, ac tum demum truncato capite, mortem illi concedunt, cæterum fere capitales reos, gladio, aut laqueo plectunt, ac ne id quidem nisi propter noxas extra modum graues, inter quas furta non numerant, tametsi nullum inter Sinas maiori odio crimen sit, nullum frequentius. Prima nihilominus eius pœna, admonitio magis est cauendi in posterum peccati quàm admissi vindicta; secunda, furis brachium inurit æterno caractere; tertia, si tertium recidat frontem ipsam, & si post etiam fuerit deprehensus, aut multis contunditur plagis, vel summum ad transtra damnatur; quæ suppliciorum lenitas infidiis & latrociniiis omnia impleuit, quibus vtrumque inhibendis sub noctem licitorum exercitus vrbes totas ad vsque auroram percussant, & crepitaculis ærisque strepitu, seu monent ciues cauendum à furibus; seu fures à ciuibus, quod remedium magna pars mali est, cum trifur sæpe sit ipse furum inuestigator, & expulsor. Sed fori huius horrendam speciem, exhibet apparatus quo eius Administri in publicum prodeunt. Antecedit illos longa carnicum & licitorum turba, studioso delectu ex Tartaris conseripti, ore, habitu, vultu furis simi-

les, quisque terribile aliquod cruciandis reis gestantes instrumentum, velut in omnibus compitis, lanienam crudelem edituri; vlulatus verò tam pauendos mittunt, vt nulla in syluis bellua tam dirè ferociat; ad eorum clamorem, tanquam solutis orco dæmonibus, omnes in fugam, & latebras se dare, domorum fores, & fenestras occludi, solitæ populis stipari plateæ, tunc solitariæ, tristi silentio pauere: Nec est hic ludus aut cerimonia, in venerationem, metumque iustitiæ comparata; crudè aded cæditur cui malè feriato contigerit, oculos tollere, & in Rhadamantum illum defigere; portatur is humeris læticariorum, quales Poëtæ describant vltiores criminum apud inferos iudices, & hac se Orcina maiestate ostentat populis, capitalium Magistratus; nec seueritate minus vultuosa causas in suo prætorio audit, præsto sunt illic iidem tortores, & eosdem crebro iterant vlulatus, maximè cum portas citatis pandunt; sedet sua tumens ferocia iudex; procul hi de genibus cernui respondent; peracto foro palatium clauditur, signantur fores, nefas cuiquam exindè affari Præsidem, haud tam opinor ad terroris tenendam æquabilitatem, quàm integritatis, nullius iuasum euertendæ.

Postremò Colais imperij Patribus, & supremis causarum rerumque arbitris quæcumque ad Regem deferuntur, sex illa, quæ dixi subsunt Prætoria; singula singulis, sedes illis eadem quæ Regi, Pechinum ciuitas, tribunalia cætera etiam Nanchino concessa sunt ne ferret ægrius aulam à se olim Pechinum translata. Soli ex Magistratibus Colai, quotidiè ad palatium procedunt, missos ab aliis tribunalibus libellos retractaturi maturiùs, suamque de iis sigillatim, Regi sententiam significaturi; qui si postulatis annuerit, *XI.* nota approbationis, hoc est, *fiat*, subscriptos remittit. Verum enimvero, si periculosi, aut ambigui iudicij res erit, haudquaquam indignum sapientiæ illius suæ sublimitate arbitrantur, Prouincialium Magistratum, rogare consilia; imò nonnunquam & urbium, quæ Parlamento & Senatu clarent; ex iis consiliis Regij Collegij Doctores, cum optimum quodque collegerint id Colai ab se recognitum Regi denique exhibent, moxque libellionum turba, respnso Regij toto regno infinita spargit apographa, omnibus vbique certò persuasis non posse quidquam ex tam augusto prodire tribunali quod non sit omni ex parte sanctum; hæc deinde responsa, in libros composita, & in Typos data, historicis publicis illustrem suggerunt scribendi materiam, quin & quicquid aula statuerit commune aut priuatum spectans, decimo quinto quoque die ad omnes regni Prouincias perfertur. Hæc omnis tam diligens, & ex vno suspensa publici totius administratio palam facit Regem supremo imperio, & iure regnare, cum & agri & capita eius sint, nec possit tot tribunalium tam augusta autoritas nolentem cogere, sed cum ira esset maximè optandum vnus imperium, vt esset pariter in summa illius potestate tyrannis metuenda, sapientissimè prouisum à Priscis illis conditoribus legum Sinensium ne fas Regibus foret pro sua libidine, quæ
daturi

dati essent consilia spernere, sancitum ne Regibus liceret nisi iustum & rectum velle; illis ipsorum consiliis nihil posse iustius, nihil æquius statui; Reges ergo debere iis acquiescere quæ pro officij ratione deliberassent suggerenda, supremo iuri hoc iure nihil detrahi, iniquè agendi facultatem non esse potestatis, sed impotentia quæ præstet carere quàm ea soluta & libera frui. Iusti porò illius & recti normam quo dandis consiliis ministri; iubendo Reges obligantur, Sinarum leges immutabilem describunt; non quod æternæ sint, aut quicquam duodecim tabulis vel iuri Cæsareo simile habeant, cum earum ætas, annos familiae regiae non excedat. Novus Imperator novum condit imperium, novum à se imperio nomen ponit, natalem annum novum, ab inauguratione sua illi facit, novis instituit legibus, retentis nihilominus, quarum utilitas vniuersali omnium approbatione commendatur, & adscitis quæ maximè in præsens conducunt, neque id suo vnus arbitrata, cum legum auctores lege illie primaria teneantur in quam suas omnes referant oportet, felicitatem nimirum imperii, quæ perpetuando in longas ætates eidem familiae sceptro, magnopere sita est, quare huius quoque habenda est ratio, in adiunctione legum novarum ad veteres, ne extinctione regii sanguinis regnum omne calamitate & cædibus furor ambientium evertat, stabilitis à se novis legibus Imperator, confirmatisque veteribus, obstringit posteros, regni sua è familia hæredes, qui pro illa quam præstant maioribus veneracione, observant eas accuratissimè; quod ipsi vt faciant, quamvis grati animi officium & promissi fides, & recti amor eos non cogeret, cogit literatorum metus, qui acerrime illas æmulantur; armaque & armorum nervos, regni ætariam, vniuersumque populum sic habent ad manum vt possint illum aduersus Regem momèto vertere. Rex tamen cum possit omnia neciuris vllius quisquam nisi ab illo vmbra obtineat sibi tamen nunquam tantum assumpserit, vt quicquam statuat, vel donet, vel gratificetur præter vsus antiquos & legum præscripta, & tribunalium suorum deliberata consilia; quæ dum ipse exquirat, commendationem ad summam rei propositæ suam addit, ex qua vt maximè propensum ipsius animum perspiciant consiliarii, nunquam ab legibus, & more veteri abduci se sinant, licet de tenui solùm munusculo agatur, nisi forte ex iis decerpatur quæ in sumptus regios attributa, possunt eius arbitrio dispensari. Atque vt ex vno discamus quanta sit ministrorum illorum libertas, & animi robur, in asserendo legum, & recti iure, aut annos ferme quinquaginta Vanlicus Regni sibi hæredem destinabat minorem filium excluso maiori cui successio debebatur; id vbi recitum, mox in aulam confertim libelli plueret, reuerenter quidem, verum & audenter improbantium Regis consilium, & obiectionum quæ fama inde posteros, quis sermo Regem Vanlicum à muliercula fascinatam à se vsque aded descivisse vt ex legum supremo vindice, publicus earum violator euaderet, mulierosior maritus & durior parens. Qui

63.
Constantia
Magistratus